OČK(o) – okresný časopis knihovníkov o práci knižníc okresov Pezinok, Malacky a Senec

Ročník 20, číslo 2/2014

ISSN 1338-9394

Milé kolegyne, milí kolegovia,

rok 2014 sa niesol aj v znamení spomienok na začiatok prvej svetovej vojny, krutej vojny, ktorá spustila sled udalostí, vedúcich k veľkému prerozdeleniu Európy, vzniku Československa a vlastne aj Slovenskej republiky. Aj v knižniciach sme v tomto roku zorganizovali podujatia, ktoré túto udalosť, často v tieni „aktuálnejšej" druhej svetovej vojny, priblížili svojim návštevníkov. Okrem toho sme si pre našich čitateľov pripravili bibliografiu kníh o prvej svetovej vojne – nielen náučných. S kolegami sme pospomínali, aké romány viažuce sa k „veľkej vojne" sme čítali. Zoznam bol pre našich čitateľov inšpiratívny a zvýšil záujem o tieto knihy. V našej knižnici bola jednou z najpožičiavanejších kníh práve knižná novinka o prvej svetovej vojne – prvý diel trilógie Storočie od Kena Folletta pod názvom Pád titanov.

V roku 2015 si zase pripomíname 200. výročie narodenia Ľudovíta Štúra. Určite sa budete podieľať na organizácii spomienok, besied, výstav, ktoré pripomenú zakladateľa modernej slovenčiny. Pri vymýšľaní takýchto podujatí často hľadáme inšpiráciu, nové nápady, pozeráme sa, čo robia iné knižnice. Aj náš časopis by mohol byť zdrojom nápadov a metodička, kolegyňa PhDr. Benciová vás pri metodických návštevách vyzýva, aby ste sa podelili so skúsenosťami. Uvedomujem si, že nie každý dokáže na papier napísať to, čo prakticky pripravil a zrealizoval. Preto prichádzame s nápadom, že by metodička počas metodických návštev pozbierala informácie o inšpiratívnych podujatiach, činnostiach v jednotlivých knižniciach a v OČKu by sme to s vaším odobrením zverejnili.

Stále platí aj naša ponuka a prosba – píšte nám, čo robíte, čo by ste chceli robiť ale neviete ako. Pomáha nám to pri príprave časopisu aj pri orientácii obsahu metodických návštev.

Koncom roku 2014 sa dostal do medzirezortného pripomienkovania aj návrh nového zákona o knižniciach, ktorý zohľadňuje súčasný stav rozvoja technológií a ich úlohy v knižničných a informačných službách. Podrobnejšie definuje odborné činnosti, upravuje podmienky zakladania a rušenia knižníc, budovania knižničných fondov. Zákon by mal vstúpiť do platnosti 1. júla 2015.

Či bude zákon zásadný pre existenciu knižníc, to sa ešte uvidí. Ale aj v tomto úvodníku musím zopakovať, že zásadným prvkom pre fungovanie knižníc je osobnosť knihovníka. Preto Vám prajem aj v roku 2015 veľa elánu, nápadov, trpezlivosti pri ich realizácii a samozrejme podporu zriaďovateľa.

Daniela Tóthová, riaditeľka

A k t u a l i t y

Štatistika 2014
Zmeny v kompetenciách

Podľa rozhodnutia ministra kultúry č. 7/2014 zo dňa **29. mája 2014** je koordináciou a zabezpečením všetkých úloh a povinností súvisiacich s výkonom štátneho štatistického zisťovania v zmysle zákona č. 540/2001 Z. z. o štátnej štatistike v znení neskorších predpisov poverené **Národné osvetové centrum.** Schválené výkazy za rok 2014 sú od decembra 2014 zverejnené na stránke NOC k dispozícii každej knižnici na stiahnutie. (V PDF formáte). Zverejnené sú aj na stránke

http://www.culture.gov.sk/vdoc/424/schvalene-vykazy-kult-2014-266.html

Elektronický formulár KULT 10 - 01 by mal byť k dispozícii **na elektronickú registráciu výkazu v priebehu januára – februára 2015** na stránke Národného osvetového centra

http://www.nocka.sk/statistika/sszcrk

Vzhľadom k tomu, že sa pri vypĺňaní Ročných výkazov o knižnici KULT 10-01 stále objavujú chyby, Malokarpatská knižnica v Pezinku pozýva všetkých knihovníkov a pracovníkov zaoberajúcich sa štatistikou na **metodické stretnutie, ktoré sa bude konať v stredu 11. 2. 2015 o 9.30 hod.** v priestoroch Malokarpatskej knižnice v Pezinku, v čitárni. Názorne si ukážeme, ako jednotlivé polia vypĺňať a veľmi rada každému vysvetlím ako vyplniť formulár, aj tým, ktorí ho ešte elektronicky nevypĺňali. Bude možnosť si prácu s výkazom vyskúšať. Pripravte si otázky, aby sme zodpovedali na každú nezrovnalosť a problém. Na stretnutie s Vami sa tešíme.

Týždeň slovenských knižníc

Týždeň slovenských knižníc (TSK), 16. ročník, bude v termíne od 23. 3. - 28. 3. 2015 (vrátane soboty)
Noc s Andersenom sa bude konať piatok 27. 3. 2015

Z n a š i c h k n i ž n í c

Priebeh praxe v Malokarpatskej knižnici v Pezinku

Knižnice sú už od nepamäti vnímané ako miesto určené pre štúdium. Miesto, kde tety knihovníčky sedia a kontrolujú či nevyrušujeme ostatných návštevníkov knižnice alebo či neporušujeme autorský zákon nelegálnym kopírovaním kníh.

Takáto bola aj moja predstava o knižniciach, až do momentu, kým som sa nestala študentkou odboru knižnično-informačné štúdiá na Univerzite Komenského v Bratislave. Postupne som sa počas štúdia začala oboznamovať s dejinami a vývojom knižníc na Slovensku i vo svete, s jednotlivými typmi knižníc, radením a akvizíciou knižničného fondu, a v neposlednom rade sme mali predmety, ktoré sa venovali a poučovali nás o systémoch, ktoré sa používajú v knižniciach.

Každý jeden z nás si počas dvoch rokov bakalárskeho štúdia našiel to, čo ho bavilo viac a čomu by sa chcel venovať po zvyšok svojho štúdia. Ja som začala inklinovať skôr k témam, ktoré sa týkali budovania informačných fondov, metodiky informačných služieb a organizácii a riadenia knižničných a informačných inštitúcií. Táto časť knihovedy ma začala viac a viac zaujímať, až som sa dozvedela o bakalárskej téme s názvom Špecifiká získavania, spracovania a sprístupňovania regionálnych dokumentov v Malokarpatskej knižnici v Pezinku, o ktorú som prejavila záujem.

Vzhľadom k tomu, že téma mojej bakalárskej práce súvisí s Malokarpatskou knižnicou v Pezinku, bolo nevyhnutné, aby som sa stala členom a čitateľom knižnice. Prvý dojem bol úžasný. Na moje prekvapenie Malokarpatská knižnica sa na rozdiel od ostatných knižníc pôsobiacich v okresoch Malacky, Pezinok a Senica, snaží napredovať a dokázať svoj význam a opodstatnenie v úlohe regionálnej knižnice s krajskou pôsobnosťou.

Knižnicu aj pracovníkov knižnice som si hneď obľúbila. Už pri prvom stretnutí boli veľmi milí a ochotní mi pomôcť a poradiť. Bolo z nich cítiť, že práca, ktorú robia ich baví.

Knižnica myslí na všetky vekové kategórie čitateľov, od tých najmenších až po tých najstarších. Organizuje rôzne podujatia, akcie a besedy so známymi spisovateľmi. Pracovníci knižnice sa snažia prostredníctvom týchto podujatí získať finančné prostriedky na fungovanie knižnice, nákup kníh a modernizáciu priestorov knižnice.

Počas praxe som si prešla jednotlivými oddeleniami, pomáhala som aj pri posúvaní a reorganizácii knižničného fondu. Práca knihovníka z pohľadu používateľa sa môže zdať ako veľmi jednoduchá a nenáročná - "však len požičiavajú a zaraďujú knihy". Opak je však pravdou. Používateľ príde len k regálu a vyberie knihu, ale neuvedomuje si, že túto knihu bolo potrebné získať, označiť signatúrou, zaevidovať do knižničného systému a v prípade starších kníh aj patrične očistiť a ošetriť. Avšak používatelia a čitatelia Malokarpatskej knižnice vedia prácu knihovníkov oceniť tým, že radi a často navštevujú a využívajú služby knižnice, o čom svedčia aj čísla výpožičiek.

Touto cestou by som chcela poďakovať za cenné rady od všetkých knihovníkov pracujúcich v Malokarpatskej knižnici. Nadobudnuté poznatky a skúsenosti budú cenným zdrojom informácií aj pri písaní mojej bakalárskej práce.

Romana Palková, študentka FIFUK v Bratislave

Kolokvium českých, moravských a slovenských bibliografov 2014

Kolokvium českých, moravských a slovenských bibliografov je podujatím, ktoré organizujú dve profesijné knihovnícke organizácie – Slovenská asociácia knižníc (SAK) a Sdružení knihoven ČR (SDRUK). Toto stretnutie sa tradične koná v októbri, v rámci Mesiaca českej a slovenskej vzájomnosti a vždy začína prvou nedeľou v mesiaci. Tento rok kolokvium usporiadala Malokarpatská knižnica v Pezinku v dňoch 6.-8. októbra 2014. Konal sa už 17. ročník tohto podujatia, prezentujúceho výsledky bibliografického výskumu oboch štátov. Cieľom je priniesť a prezentovať výsledky práce českých, moravských a slovenských bibliografov, diskutovať o príspevkoch a vymeniť si odborné skúsenosti.

Účastníci sa stretli v nedeľu popoludní v priestoroch Malokarpatskej knižnice v Pezinku, kde sa dozvedeli o histórii a súčasnosti knižnice, prezreli si jej oddelenia a niektoré tituly z fondu regionálnej literatúry. Predseda Klubu sprievodcov mesta Pezinok Peter Ronec prítomným porozprával o dejinách mesta a regiónu, následne sme si počas prechádzky prezreli pamätihodnosti mesta a navštívili Národný salón vín. Potom nasledovala spoločná večera v Galérii Vinum Bozen v Pezinku, spojená s degustáciou výborných vín.

Odborný program sa od pondelka z priestorových dôvodov konal v konferenčnej miestnosti hotela Tília, kde boli účastníci aj ubytovaní. Kolokvium otvorila naša pani riaditeľka, Mgr. Daniela Tóthová. Prítomných privítal v mene Bratislavského samosprávneho kraja aj mesta Pezinok, Mrg. art. Oliver Solga, primátor mesta a poslanec krajského zastupiteľstva, ktorý odovzdal pozdrav Predsedu BSK, Ing. Pavla Freša. Potom nasledovali pozdravy od predstaviteľov spoluorganizátorov, SAK a SDRUK. Odborný program pozostával z 22 príspevkov, ktoré boli rozdelené do štyroch sekcií: Vinohradníctvo a vinárstvo v regiónoch a v literatúre, Odvetvia hospodárstva a remesiel a pôsobenie významných osobností v Čechách a na Slovensku v rámci nich, Významné osobnosti regiónov v česko-slovenskej spolupráci, Česko-slovenské literárne vzťahy a česko-slovenské vzťahy v minulosti a v súčasnosti v kontexte bibliografického spracovania. Príspevok na tému Vinohradníctvo a vinárstvo v regiónoch a v literatúre mala aj riaditeľka Malokarpatskej knižnice v Pezinku Mgr. Daniela Tóthová. Vo svojom príspevku pod názvom „Vinárska škola v Modre ako súčasť histórie slovenského a českého vinohradníctva a vinárstva“ nám predstavila jubilujúcu školu, podmienky, ktoré viedli k jej vzniku. Predstavila tiež niektorých českých učiteľov školy a významných absolventov z Čiech, Moravy a Slovenska.

Po prvom dni strávenom v konferenčnej miestnosti sa účastníci prepravili do Modry, kde si prezreli expozície Múzea Ľudovíta Štúra, špecializovaného literárneho múzea patriaceho pod Slovenské národné múzeum. Okrem exponátov o jeho živote a diele a pamätnej izby, kde Štúr zomrel, si pozreli aj Múzeum slovenskej keramickej plastiky, ktoré tvorí súčasť Múzea Ľ Štúra.

Nachádza sa v starom vinohradníckom dome v tesnej blízkosti mestských hradieb zo 17. storočia a spoločne s galériou Ignáca Bizmayera tvorí jeden uzatvorený celok. Galéria je netradične umiestnená v rotundovej bašte. Z Modry sa presunuli na kraj Pezinka do Galérie insitného umenia v Schaubmarovom mlyne. Galéria je súčasťou Slovenskej národnej galérie a sídli v objekte starého mlyna z r. 1767, ktorý je kultúrnou a technickou pamiatkou. Prezreli si unikátne zachovanú mlynskú techniku a reprezentatívny výber 150 maliarskych, sochárskych, kresbových a grafických diel od 50 insitných umelcov, medzi nimi aj od pezinského rodáka Ondreja Šteberlu.

Spoločenský večer, ktorý nasledoval po týchto exkurziách sa niesol v duchu histórie mestečka Pezinok a prebiehal v Malokarpatskom múzeu v Pezinku sídliacom v typickom vinohradníckom meštianskom dome zo 17. storočia. Na úvod si prítomní prezreli unikátnu zbierku vinohradníckych prešov, vypočuli výklad o dejinách vinohradníctva v Pezinku a okolí a o prácach vo vinohradoch a pivniciach. Nasledoval kultúrny program, divadelné predstavenie dvojice hercov pod názvom Túlavé divadlo. V predstavení Storočie humoru klasickou kabaretnou formou mapuje dvojica autorov a súčasne hrajúcich hercov Nvota – Žiška kľukaté a zložité cesty, akými sa na Slovensku od začiatku minulého storočia presadzoval humor v literatúre, divadle, filme a spoločenskom živote. Po večeri riaditeľ vinohradníckeho múzea PhDr. Martin Hrubala, PhD. predviedol degustáciu vín malokarpatského regiónu a knihovníci sa mohli naučiť rozoznávať a hodnotiť kvalitu tradičných vín aj slovenských novošľachtencov.

V utorok po odbornom programe celé podujatie zhodnotil doc. PhDr. Jaromír Kubíček, CSc., potom bolo oznámené miesto nasledujúceho ročníka kolokvia, ktoré sa bude konať v Českých Budějoviciach. Podujatie bolo podporené finančným príspevkom z Dotačného systému Ministerstva kultúry SR a z programu SAK „Partnerstvo alebo spojme svoje sily“. kb

Účastníci kolokvia v Schaubmarovom mlyne

V Malokarpatskej knižnici v Pezinku

Predstavenie Túlavého divadla

Beseda so spisovateľkou Gabrielou Futovou

Milí priatelia kníh a knižníc! Rada by som sa s vami podelila o zážitok z besedy, ktorá sa konala v našej knižnici a na ktorej bola hosťom autorka kníh pre deti Gabriela Futová. Ak však očakávate návod, ako takúto besedu zorganizovať a pripraviť, tak ho nedostanete. Prišla som k nej totiž ako slepé kura k zrnu.

Doslova na tácke mi celé podujatie naservírovala pani Hanka Čermáková z občianskeho združenia Materina dúška, ktorá dostala ponuku na besedu priamo od pani Futovej. Spisovateľka žijúca v Prešove totiž chystala zájazd po knižniciach Záhoria a v rámci tejto „šnúry“ zavítala i k nám. Pani Čermáková dohodla s vedením základnej školy v našej obci účasť žiakov 4. a 5. ročníka a mne ostávalo len obsahovo sa pripraviť na rozhovor. To znamená prečítať si zo dve knihy od autorky, zistiť zopár životopisných údajov o nej, formulovať otázky v jednotlivých tematických či chronologických okruhoch – a hlavne ujasniť si celú koncepciu besedy. Predsa stretnutie s deťmi nemôže prebehnúť ako môj rozhovor s hosťom. Preto som si otázky pripravila len ako poistku, keby deti „zamrzli“.

Zbytočné obavy! Žiaci štvrtáci i piataci boli pod vedením svojich učiteľov vzorne pripravení na besedu – prečítali spoločne, ba niektorí i individuálne niektoré knižky Gabriely Futovej, rozprávali sa o nich na hodinách slovenského jazyka a spolu s učiteľmi si pripravili otázky. Takže sotva som predstavila nášho hosťa, vyrástol v knižnici les rúk, ktorú nevyrúbala ani ostrá sekerka spisovateľského jazyka. Gabriela Futová, milá, sympatická, spontánna odpovedala na les otázok skutočne nestručne, reťazila témy a doslova chrlila svoje zážitky so zvieratami a spomienky na detstvo. Mojou jedinou starosťou teda bolo ustrážiť, aby každé z hlásiacich sa detí dostalo šancu opýtať sa aspoň dvakrát. Otázok bolo neúrekom – niektorí žiaci ich čítali z pripravených papierov, iní ich vedeli naspamäť, verím, ž k ich formulovaniu značne prispeli i sami. Okrem iného zaznelo z publika napríklad: Kedy ste napísali prvú knihu? Čím sa inšpirujete? Kde beriete námety? Vaši obľúbení spisovatelia? Na koho myslíte pri písaní? Živíte sa niečím iným okrem vydávania kníh? Úplne ma dostala otázka: „Aký uprednostňujete outfit?“ Mimochodom, vyslovil ju chlapec.

Kde-tu sa mi podarilo drzo vsunúť aj zopár svojich starostlivo pripravených otázok, ale prevažne celá beseda prebiehala akosi bez mojich zásahov a ja som si len užívala osobnosť pani spisovateľky a jej dynamické perlenie.

Po skončení besedy (z časových dôvodov, hoci les zdvihnutých rúk nezredol) Gabriela Futová podpisovala knižky, ktoré si deti priniesli, alebo si ich priamo v knižnici zakúpili. Pracovníčky vydavateľstva, ktoré pricestovali so spisovateľkou, totiž priniesli množstvo výtlačkov väčšiny autorkiných diel. Rad na autogramy bol dlhý, knihy sa míňali jedna radosť (niektorí brali aj po dve) a na rozlúčku deti dostali knižné záložky s textami a obrázkami z detskej literatúry – neverila by som, akú radosť môže školákovi urobiť obyčajná záložka.

Nuž, taká bola beseda, ktorá podľa mojej mienky mala trvať trikrát dlhšie a ktorá ma nestála ani zrnko námahy, práve naopak, nabila ma energiou a povzbudila do ďalšej knihovníckej práce. A dúfam, že našich žiakov do intenzívnejšej návštevy knižnice a čítania literatúry.

Libuša Keraková, Obecná knižnica v Sološnici

Rande s Gabikou Futovou

Gabriela Futová. Mnohí z Vás si povedia: „A to je kto?“ Možno vám pomôžu názvy ako: Naša mama je bosorka, Nezblázni sa mamička, Poškoláci, Kosti pre Flipra, Hľadám lepšiu mamu, Brata musíš poslúchať, Nejdem a basta!, alebo sa skúste spýtať žiakov základnej školy, tí Vám dajú takúto odpoveď: „Vy to neviete, veď to je najznámejšia a najlepšia spisovateľka detských kníh na Slovensku a my sme mali to šťastie, že sme sa s ňou mohli stretnúť.“ Áno je to tak, mali sme to potešenie Gabiku Futovú privítať u nás v Zohore.

Pred štyrmi rokmi som dostala nápad, že by bolo fajn, keby sme ju mohli privítať v knižnici na besede v rámci Noci s Andersenom. Vtedy prísť nemohla, nakoľko pracuje v knižnici v Prešove, čo je dosť ďaleko od Zohora a tam mala pracovné povinnosti. Sľúbila mi, že keď bude mať cestu do Bratislavy, určite sa zastaví. A ten deň D prišiel 13. októbra tohto roku. Stretnutie s pani spisovateľkou sme chceli dopriať čo najväčšiemu počtu detských čitateľov, a keďže naša knižnica je pomerne malá, beseda sa konala v priestoroch základnej školy. A nebola jedna, ale hneď dve. Pre tretiakov a štvrtákov a pre vybraných žiakov druhého stupňa. Deti mali možnosť porozprávať sa s Gabikou Futovou o knižkách, ktoré pre nich napísala, o jej živote, rodine, o jej začiatkoch v písaní... Nasmiali sme sa pri spomínaní rôznych príhod, ktoré sa jej prihodili či už v detstve, alebo v dospelom veku. Pri niektorých sme rozmýšľali, či nie sú náhodou vymyslené, lebo hneď na začiatku nám p. Gabika povedala, že si veľmi rada vymýšľa a že jej priatelia a známi nevedia, kedy hovorí pravdu, a kedy nie. V tom jej pomáha aj jej manžel. Najviac asi zabodovala u detí, keď im spomenula príbehy, ktoré zažila so svojimi domácimi zvieracími spolubývajúcimi a ešte to, ako ich vďaka nim navštívili doma blchy.

Žiaci, aj vďaka paniam učiteľkám, ktoré s nimi na hodinách literatúry čítali knihy Gabiky Futovej, boli skvele pripravení a otázky, ktoré si pre ňu pripravili, nemali konca. Čo by to bola za akcia so známou osobnosťou bez autogramiády. Niektoré deti si priniesli svoje knižky a tie, ktoré nemali, si mohli vďaka vydavateľstvu Mladé letá kúpiť knižky za bezkonkurenčné ceny a dať si ich podpísať. Záujem bol neskutočný a deti odchádzali šťastné a hrdé na to, že vlastnia niečo, čo nemá hocikto.
Čas bol však neúprosný a my sme sa museli s touto sympatickou a úžasnou dámou rozlúčiť. Prisľúbila nám, že sa v budúcnosti môžeme tešiť na nové knižky plné humoru a zaujímavých príbehov.

Som nemierne rada a hreje ma na duši, že sa mi podarilo pripraviť pre naše deti stretnutie, z ktorého odchádzali plné nových, nezabudnuteľných zážitkov a dojmov.

Touto cestou sa chcem poďakovať pani riaditeľke Mgr. Ľubici Štefanovičovej za spoluprácu, pretože bez jej pomoci a ochoty by som toho veľa nespravila. Ďakujem aj paniam učiteľkám a vychovávateľkám v družine a odkazujem im **„skvele ste tie decká pripravili !“**

J. Ščepánková, Obecná knižnica v Zohore

Gabika Futová v Zohore

V Lozorne aktívne pracujú s čitateľmi

V Lozornianskej knižnici pán knihovník Mgr. Roman Kvanka organizuje pre svojich čitateľov množstvo podujatí a rôznych súťaží. Pracuje aj s deťmi. Spolupracuje so základnou školou a každoročne nastupujúci prváci knižnicu navštívia spolu s pani učiteľkou.

Dňa 5. 12. 2014 v knižnici za účasti pána starostu Ľubomíra Húbeka boli ocenení víťazi V. ročníka letnej čitateľskej súťaže "Prázdninová knižnica 2014". Knižnici želáme veľa úspechov a veľa verných čitateľov.

Deti si zahrali pexeso

Každý dostal aj sladkú odmenu

Prváci v knižnici

Dňa 5. 12. 2014 v Obecnej knižnici v Lozorne za účasti pána starostu Ľubomíra Húbeka ocenili víťazov V. ročníka letnej čitateľskej súťaže "Prázdninová knižnica 2014"

Víťazi V. ročníka letnej čitateľskej súťaže "Prázdninová knižnica 2014"

Pán starosta Ľubomír Húbek s deťmi v knižnici

Na podujatie prišiel aj čert...

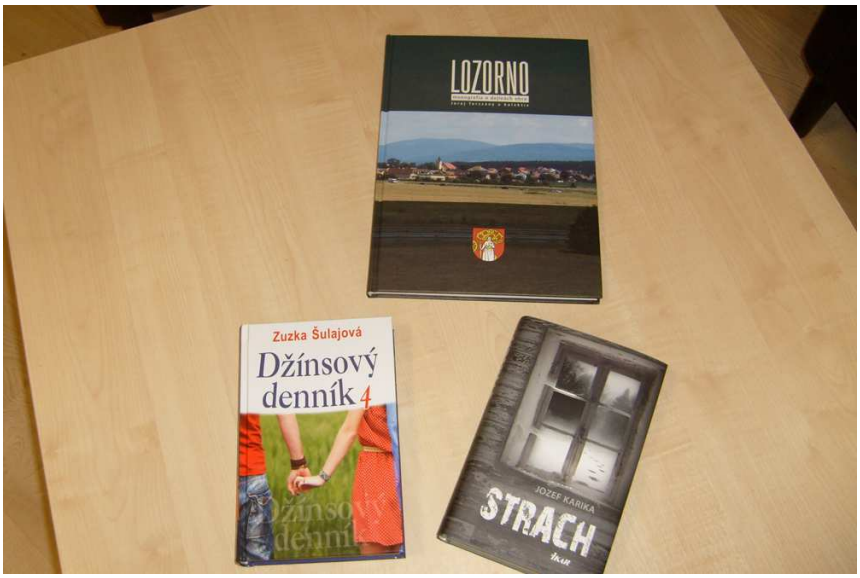

Ceny pre víťazov

Adventná kvapka so spisovateľkou a poetkou

V dnešnom uponáhľanom svete sa dvom autorkám podarilo vytvoriť pokojnú, rodinnú a zároveň zaujímavú atmosféru.

Ucelené literárne vystúpenie so spisovateľkou Máriou Pomajbovou a poetkou Jozefínou Hrkotovou – Hladkou v Mestskej knižnici v Senci sprevádzali vianočné piesne v podaní ženského zboru Miestneho odboru Matice slovenskej v Senci s malou sólistkou Elenkou Jasenovcovou. V knižnici sa podarilo vytvoriť pokojnú, rodinnú a zároveň zaujímavú atmosféru. Obe autorky sa s divákmi podelili o časti svojej tvorby, ktoré boli natoľko presvedčivé, že si napokon kúpili ich knižky. Mestská knižnica tak priniesla ďalšie naozaj dobré podujatie.

Mária Pomajbová a Jozefína Hrkotová - Hladká

Text a foto: MO

ĽUDOVÍT ŠTÚR

✳ 28. 10. 1915 v Uhrovci - † 12. 1. 1856 Modra

Ľudovít Štúr, syn učiteľa a organistu Samuela Štúra a jeho manželky Anny (rodenej Michalcovej), sa narodil 28. októbra 1815 v Uhrovci. Vo svojom rodisku získal základné vzdelanie a od roku 1828 pokračoval v štúdiách na nižšom evanjelickom gymnáziu v Rábe (dnešný Györ).

Ľudovít Štúr

Usilovnosť a bystrosť nadaného žiaka si všimol najmä profesor Petz, ktorý bol známy svojim obdivom k antickému umeniu a vzdelanosti. Petz orientoval svojich žiakov aj na diela slovanských autorov a prebudil tak u mladého Štúra záujem o svet Slovanstva. Po absolvovaní dvoch ročníkov v Rábe sa Ľ. Štúr zapísal na evanjelické lýceum do Bratislavy.

Štúdium na bratislavskom lýceu pozostávalo z dvojročného humanitného štúdia a z ďalších dvoch ročníkov, absolvovanie ktorých bolo podmienkou pre získanie ďalšieho vyššieho - univerzitného vzdelania. Na lýceu existovala od roku 1803 Katedra reči a literatúry česko-slovenskej, ktorú viedol profesor Juraj Palkovič. Evanjelické lýceum v Bratislave bolo jedinou vyššou strednou ev. školou v Uhorsku s takouto katedrou. Prednášky sa viedli v biblickej češtine, keďže táto bola už tri storočia jazykom slovenských evanjelických vzdelancov. Najmä pre pokročilý vek profesora Palkoviča, ktorý mu nedovoľoval prednášať v stanovenom rozsahu učivo, založili študenti v roku 1827 Spoločnosť česko-slovenskú. (Zakladanie spolkov a spoločností bolo na lýceách bežné: spolky si zakladali maďarskí aj nemeckí študenti). Medzi hlavné úlohy Spoločnosti patrilo aktívne sa vzdelávať v rodnej reči, cvičiť sa v gramatike, písať literárne práce a študovať dejiny slovanských národov.

Po príchode do Bratislavy sa Ľudovít stal jedným z jej členov. Zo zápisníc Spoločnosti vyplýva, že bol aktívnym a svedomitým študentom. Jeho húževnatosť priniesla svoje plody aj v celkovom štúdiu na lýceu. Z predmetov si zvlášť obľúbil dejepis, čítal antických autorov, zaujímal sa o estetiku a dejiny umenia. Spomedzi slovanských spisovateľov si vážil diela J. Hollého, J. Kollára, P. J. Šafárika, F. Palackého a iných.

Na jeseň 1835 sa Štúr stal podpredsedom Spoločnosti (bývalo zvykom, že post predsedu zastával niektorý z profesorov). V rámci rozvíjania hlbšieho národného povedomia organizovali členovia Spoločnosti rôzne slávnosti, návštevy a podujatia. Jednou z významných aktivít niektorých členov Spoločnosti bola národná slávnosť na Devíne 24. apríla 1836. Akcia bola, vzhľadom na

spoločenskú situáciu, pripravovaná v tajnosti. Na Devíne spomenul Štúr vo svojom príhovore históriu Veľkej Moravy a po odznení básní a piesní si účastníci výletu zvolili k svojmu menu druhé, slovanské meno, ktoré mali verejne používať. Tak prijal Hurban ku krstnému menu Jozef slovanské meno Miloslav, August Škultéty - Horislav a pod. Štúr si pridal meno Velislav (týmto menom sa však podpisoval už aj predtým v Spoločnosti česko-slovenskej).

V školskom roku 1836-37 sa na základe ustanovenia dištriktuálneho konventu stal Ľudovít Štúr nehonorovaným námestníkom prof. Palkoviča na lýceu. Predurčoval ho k tomu najmä kredit bývalého vynikajúceho žiaka lýcea a erudovanosť v latinskom jazyku (bola vyučovacou rečou na lýceu). Okrem latinčiny počas svojho života výborne ovládal maďarský, nemecký, francúzsky, grécky jazyk a slovanské jazyky - predovšetkým poľský, srbo-chorvátsky, ruský a učil sa aj hebrejčinu a angličtinu. Štúr na lýceu prednášal českú a poľskú gramatiku a dejepis. Súkromne viedol rozsiahlu korešpondenciu s významnými osobnosťami slovanského sveta.

V školskom roku 1836-37 sa vystupňovala nespokojnosť lyceálnych študentov so školským senátom a učiteľmi. Dôsledkom študentských nepokojov bol zákaz všetkých študentských spoločností a spolkov v Uhorsku. Štúr ako zástupca profesora Palkoviča sa preto snažil preniesť časť náplne bývalej Spoločnosti do svojich prednášok v rámci vyučovania.

V roku 1838 sa 24-ročný Ľudovít zapísal na univerzitu do Halle, ktorú (podobne ako univerzitu v Jene a Berlíne) navštevovali evanjelickí vzdelanci a získavali tu vzdelanie najmä z teológie, filozofie, histórie a lingvistiky. Štúr sa počas dvojročného štúdia obšírnejšie oboznámil s Heglovou a s Herderovou filozofiou, ktorých koncepcia dejín ho sprevádzala v celom jeho filozoficko-historickom svetonázore. Dejiny chápal v ich zákonitostiach, ako sled dejov, nasledujúcich duchovný princíp. Po absolvovaní univerzitného štúdia sa v roku 1840 cestou do Uhorska stretol v Prahe a v Hradci Králové s mnohými českými národovcami. V Čechách navštívil aj P. J. Šafárika, ktorý ho upozornil na zostrenú politickú situáciu, ktorá v krajine panovala.

Návrat do Uhorska znamenal pre Štúra začiatok nového boja o udržanie národných práv. Radikálne zákroky uhorských úradníkov a policajtov boli namierené proti snahám zvyšovať vzdelanostnú a kultúrnu úroveň nemaďarských národov. Situáciu sťažovalo aj zvolenie grófa Karola Zaya za generálneho inšpektora evanjelickej cirkvi a. v., ktorý podporoval myšlienku jediného a jednotného národa v Uhorsku - maďarského národa. Zay Štúra osobne poznal a spočiatku prejavoval voči nemu sympatie, pretože si vážil jeho vzdelanosť a nadanie. Neúspešne písomne i ústne vyzýval Štúra k spolupráci pre maďarské záujmy, pretože v nich videl perspektívu pre budúcnosť krajiny.

Po príchode z Nemecka sa Štúr v prvom rade usiloval opäť získať miesto námestníka profesora Palkoviča na Katedre reči a literatúry česko-slovenskej. Nenárokoval si nijaký plat, iba úroky z nazbieraných peňazí na katedru, o ktoré sa mal ešte na polovicu deliť s prof. Palkovičom. Jeho žiadosť však narážala na prekážky, pretože Zay so svojimi prívržencami kalkulovali so zámerom, že po

Palkovičovej smrti katedru definitívne zrušia. Vec sa dostala na zasadanie konventov a po dlhých prieťahoch začal Štúr ako suplent prof. Palkoviča prednášať.

Nepoľavujúci tlak na Slovákov zo strany maďarských predstaviteľov prinútil Štúra a slovenských národovcov žiadať ochranu u panovníka. V roku 1842 bola vyslaná do Viedne štvorčlenná deputácia so Slovenským prestolným prosbopisom. V Prosbopise prosili Slováci panovníka o ochranu pred perzekúciou, o možnosť uverejňovať obranné spisy slovenského národa, potvrdiť Katedru reči a literatúry česko-slovenskej na ev. lýceu v Bratislave a zriadiť podobné ustanovizne aj na iných lýceách v Uhorsku a pod. Vo Viedni sa však o osude Slovenského prestolného prosbopisu nerozhodlo, pretože dvor poslal slovenskú žiadosť do Budína na vyjadrenie k uhorskému palatínovi, ktorý všetky požiadavky Prosbopisu zamietol.

Začiatkom roka 1843 oboznámil Ľudovít svojich blízkych priateľov s myšlienkou spojiť katolícky aj evanjelický prúd Slovákov na báze jednotného spisovného jazyka. Za základ vybral stredoslovenské nárečie najmä pre jeho rozšírenosť, pôvodnosť a zrozumiteľnosť. Zjednotenie Slovákov sa malo uskutočniť prostredníctvom všeslovenského nadkonfesionálneho spolku Tatrín.

Ľudovít Štúr

Otázka nastolenia spisovnej slovenčiny sa formovala u Štúra už dlhší čas. Pred niekoľkými rokmi (1836 - list sa nachádza v Korešpondencii) sa v liste F. Palackému sťažoval, že biblická čeština, ktorou písali evanjelici, sa stáva čoraz nezrozumiteľnejšou pre Slovákov a vyslovil želanie, aby Česi a Slováci našli kompromisnú cestu pri riešení jednotného československého jazyka. Predpokladalo to ochotu k ústupkom ako zo slovenskej, tak i z českej strany. Keďže českí lingvisti podobnú ochotu nepreukázali, a aj Štúrove názory na slovenčinu sa časom sformovali do novej konkrétnej koncepcie, rozhodol sa spolu so svojimi prívržencami pre novú formu spisovného jazyka, ktorý by v jednotnej reči spojil katolíkov aj evanjelikov.

11. júla 1843 sa Štúr, Hurban a Hodža stretli na Hurbanovej fare v Hlbokom, kde sa dohodli na postupe pri zavedení slovenčiny do praxe. 17. júla navštívili na Dobrej Vode Jána Hollého, ktorého ako významného predstaviteľa bernolákovčiny prvého oboznámili so svojim zámerom.

V tomto roku (1843) sa zároveň komplikovala situácia na lýceu. Tlaky na odstránenie Štúra z postu zástupcu prof. Palkoviča silneli a ich vyhrotenie v decembri 1843 malo za následok definitívne pozbavenie Štúra z tejto funkcie. Nepomohli ani študentské petície, ani obrany niektorých profesorov ev. lýcea. Na protest proti odvolaniu Štúra z funkcie zástupcu sa 22 študentov rozhodlo v marci 1844 odísť z lýcea. Trinásť z nich potom dokončilo štúdiá v Levoči.

V auguste 1844 sa konalo prvé zhromaždenie Tatrína v Lipt. Sv. Mikuláši, na ktorom sa zúčastnil aj Ľ. Štúr, ktorý bol zvolený za člena predsedníctva spolku. O rok neskôr sa po

niekoľkoročnom úsilí podarilo Štúrovi získať od panovníka povolenie vydávať Slovenské národné noviny s literárnou prílohou Orol tatranský. Noviny vychádzali od 1. augusta 1845. Písané boli v Štúrovej slovenčine a našli si svojich horlivých prívržencov a kvôli forme jazyka aj zarytých nepriateľov. Medzi odporcov sa zaradili nielen poniektorí českí vlastenci, ktorí Štúrovu slovenčinu chápali ako zradu národnej veci a odtrhnutie sa od Čechov, ale aj P. J. Šafárik a najmä Ján Kollár.

V roku 1846 vydal Štúr spis Nárečie slovenské alebo potreba písania v tomto nárečí, v ktorom obhajoval nevyhnutnosť nového spisovného jazyka a v tom istom roku vyšlo jeho jazykovedné dielo Náuka reči slovenskej, obsahujúce základy novej gramatiky. Na štvrtom zhromaždení Tatrína v auguste 1847 v Čachticiach sa zástupcovia katolíkov a evanjelikov definitívne dohodli na spoločnom používaní nového spisovného jazyka. Ďalšia úprava slovenskej gramatiky, prechod z fonetického princípu na etymologický, bola zavedená reformou Michala M. Hodžu a katolíka Martina Hattalu v r. 1851-52. Rozhodovania o gramatických zmenách sa zúčastnili aj Ľ. Štúr, J. M. Hurban, Ján Palárik, Andrej Radlinský a Štefan Závodník. Takto kodifikovaná slovenčina sa neskôr stala jednotným jazykom Slovákov.

Slovenské národné noviny boli svojim obsahom zamerané na osvetovú činnosť, na sociálne práva, oboznamovali s kultúrnou tvorbou Slovanov a prinášali aj aktuálne články o politickej situácii doma i vo svete. Činnosť Štúra a ďalších redaktorov sťažoval cenzor, ktorý svojimi zásahmi okliešťoval články novín.

Štúrove ďalekosiahle plány však siahali ďalej ako po redaktorskú činnosť. V roku 1847 vstúpil na pôdu Uhorského snemu, ktorý sa konal v Bratislave (v budove dnešnej Univerzitnej knižnice) ako poslanec za slobodné kráľovské mesto Zvolen, aby konkrétnejšie a dôslednejšie obhajoval svoje národné a sociálne postoje. Jeho známym politickým protivníkom bol liberál Lajos Kossuth, s ktorým mal v niektorých sociálnych otázkach zhodné názory, ale v chápaní princípu národnej slobody sa výrazne obchádzali. Snemové obdobie prerušili revolučné dni meruôsmeho roku.

Búrlivé udalosti vo Francúzsku v roku 1848 našli svoju odozvu aj v habsburskej monarchii. Revolúciou získané sociálne práva dávali ľudu väčšiu mieru slobody. Zároveň však ústupky viedenskej vlády voči Pešti v otázke miery nezávislosti Uhorska dávali tušiť komplikácie pre slovenskú stranu. Hrozilo zosilnenie maďarizácie. Preto boli skoncipované Žiadosti slovenského národa, ktoré načrtli možnosť riešenia slovensko - maďarských vzťahov na základe princípu rovnoprávnosti. Zároveň organizoval Štúr zvolanie Slovanského zjazdu do Prahy. Z toho dôvodu vydala maďarská vláda na Štúra zatykač. Napriek perzekúcii sa mu podarilo zúčastniť sa Slovanského zjazdu, na ktorom sa zišli hlavní predstavitelia slovanských národov, žijúcich prevažne v habsburskej monarchii. Zástupcovia Slovanov sa tu snažili nájsť východisko zo zložitej situácie. Po stroskotaní všetkých zákonných aktivít vymôcť si národné práva od maďarskej vlády, boli Štúr s Hurbanom odhodlaní na boj. 15. - 16. septembra bola vo Viedni utvorená Slovenská národná rada, ktorá sa vyhlásila za jediného

vykonávateľa moci na Slovensku a odmietla poslušnosť maďarskej vláde. Jej politickými členmi boli Ľudovít Štúr, Jozef Miloslav Hurban a Michal Miloslav Hodža. SNR vyzvala v septembri 1848 Slovákov do ozbrojeného povstania za vydobytie si svojich národných a sociálnych práv.

Po neúspechu výpravy v roku 1849 a po opätovnom sklamaní z reakcie cisárskeho dvora, ktorý Slovákom sľuboval podporu za boj proti maďarským radikálom, sa Štúr ocitol v nepriaznivej situácii. Žiadosť o povolenie vydávať slovenské politické noviny (Slovenské národné noviny zanikli v revolučných dňoch) a pokus získať oficiálne povolenie Tatrína, stroskotali. Štúr v tomto období pracoval na spise Slovanstvo a svet budúcnosti a venoval sa slovanskej ľudovej tvorbe.

Rok 1851 otvoril sériu osobných tragédií Ľ. Štúra, pretože v januári mu zomrel brat Karol (kňaz a učiteľ v Modre) a o pol roka neskôr jeho otec. Ľudovít sa po smrti svojho staršieho brata presťahoval do Modry, aby sa - sám pod policajným dozorom, postaral o sedem detí zosnulého brata. Naďalej bol tvorivo činný, hoci jeho život znepríjemňovala a sťažovala polícia. V roku 1853 zomrela vo Viedni jeho duchovná priateľka Adela Ostrolúcka a v Trenčíne jeho matka. V tomto období končí aj Štúrova životná púť. Na poľovačke v decembri 1855 sa pri pokuse o preskočenie potoka neďaleko Modry nešťastne postrelil. Zomrel 12. januára 1856 v Modre ako štyridsaťročný.

Tvorba a dielo Ľudovíta Štúra

1831 prvé básnické pokusy

1836 v prvom ročníku Hronky vyšla prvá tlačená báseň Óda na Hronku

1838 v pražských Květoch uverejňoval cyklus básní Dumky večerní, až do augusta 1840

1839 počas štúdií v Halle navštívil kraje Lužických Srbov a z tejto cesty napísal cestopis Cesta do Lužic vykonaná z jara 1839, ktorý vyšiel v Časopise Českého musea v roku 1839

1841 napísal dielo Starý a nový věk Slováků v staročeštine, ktoré vyšlo prvýkrát až v roku 1935 v origináli, po slovensky prvýkrát v roku 1994

1843 vydal anonymne v Lipsku národno-obranný spis Die Beschwerden und Klagen der Slaven in Ungarn über die gesetzwidrigen Uebergriffe der Magyaren – Sťažnosti a zžaloby Slovanov v Uhorsku na protizákonné prechmaty Maďarov

1845 vydal vo Viedni polemický spis Das neunzehnte Jahrhundert und der Magyarismus – Devätnáste storočie a maďarizmus

1846 vydal diela Nárečja slovenskuo alebo potreba písaňja v tomto nárečí a Náuka reči slovenskej

1851 dokončil filozofické dielo Das Slawenthum und die Welt der Zukunft – Slovanstvo a svet budúcnosti (v nemčine), ktoré však prvýkrát vyšlo až v roku 1867 v ruskom preklade Slavjanstvo i mir buduščago, neskôr v roku 1931 v pôvodnom znení a až v roku 1993 vyšlo v slovenčine

1852 dokončil spis O národních písních a pověstech plemen slovanských, vydaný v Prahe v roku 1853

1853 vyšla v Bratislave básnická zbierka Spevy a piesne.

Rodokmeň rodiny Ľudovíta Štúra

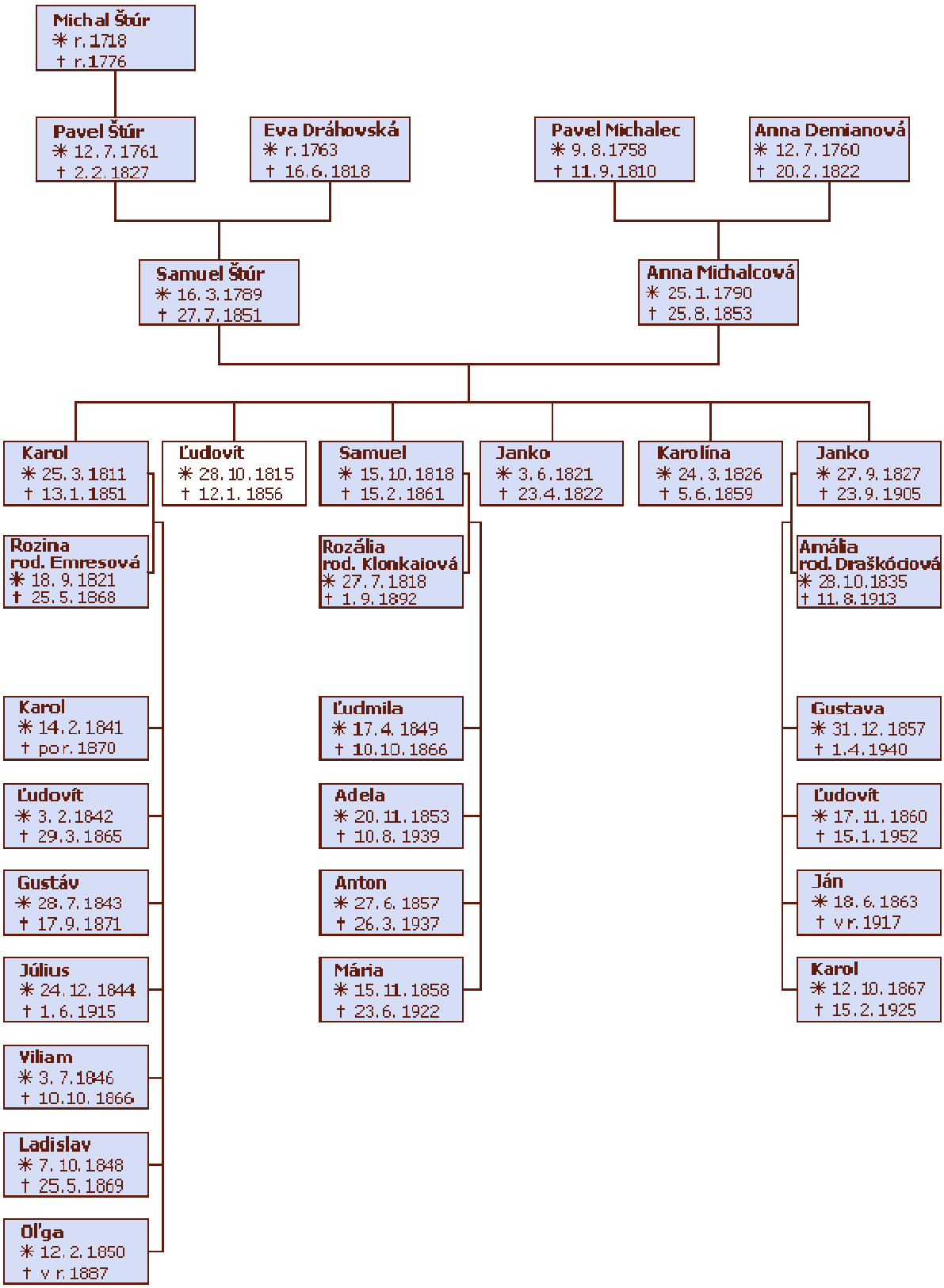

Použité z : http://www.stur.sk/

OČK(o) – okresný časopis knihovníkov o činnosti knižníc okresov Pezinok, Malacky a Senec

Vydáva:	Malokarpatská knižnica v Pezinku
Ročník:	20
Číslo:	2
Rok:	2014
Vydáva:	Malokarpatská knižnica v Pezinku
Zostavovateľ:	PhDr. Katarína Benciová
Zodpovedný redaktor:	Mgr. Daniela Tóthová
Edícia:	Metodika
Náklad:	Časopis je vydávaný len v elektronickej podobe
	Text neprešiel odbornou jazykovou úpravou
	Pre vnútornú potrebu knižníc okresov Pezinok, Malacky a Senec